

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ  
МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

УДК 378.22:796.071.4

**О. С. Гадючко**

**ФОРМУВАННЯ ОСНОВ ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ МАЙБУТНІХ  
ФАХІВЦІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ У ПРОЦЕСІ  
ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ ЗАСОБАМИ ІННОВАЦІЙНИХ  
ТЕХНОЛОГІЙ В УМОВАХ МАГІСТРАТУРИ**

Актуальність досліджуваної теми полягає у тому, що сучасне суспільство ставить перед закладами вищої освіти досить амбітні завдання, які полягають у формуванні не лише професійних компетенцій у майбутніх фахівців, а й загальнокультурних, що включають здатність до роботи в колективі, кооперації з колегами, до попередження і конструктивного розв'язання конфліктних ситуацій в процесі професійної діяльності; спроможність проявляти психологічну стійкість в складних та екстремальних умовах, застосовувати методи емоційної і когнітивної регуляції для оптимізації власної діяльності і психологічного стану; навички приймати оптимальні організаційно-управлінські рішення і інше, що в свою чергу пред'являє до професійної компетентності викладача вузу високі вимоги.

Окремі аспекти проблеми формування, становлення та розвитку фахівця засобами інноваційних технологій у вищих навчальних закладах деякою мірою висвітлені науковцями, які досліджували: історію розвитку та сучасні тенденції розвитку вищої педагогічної освіти (О. Глузман, В. Майборода); закономірності формування педагогічної майстерності освітянських кадрів та розвитку професійно важливих якостей майбутніх викладачів (О. Абдуліна, І. Зязюн, Н. Лобанова); професійно-педагогічну підготовку (І. Богданова); специфіку професійно-педагогічної діяльності викладача вищої школи (Є. Астахова, В. Кіпень); підготовку майбутнього викладача вищої школи (Г. Матушевський, О. Мороз, Б. Степанишин, В. Юрченко). На рівні дисертаційних досліджень здійснено вивчення окремих аспектів формування майбутніх викладачів у вищих навчальних закладах: формування професійної компетентності (І. Міщенко, Л. Зеленська, О. Демченко, В. Микитюк); педагогічні умови успішної професійної діяльності викладача вищого навчального закладу (В. Ісаченко, В. Коновалова); педагогічні умови адаптації викладача (Я. Абсалямова, І. Гапійчук); теоретичні основи і практика розвитку педагогічного покликання (Л. Ахмедзянова); процес формування педагогічної майстерності в системі безперервної педагогічної освіти (Є. Барбіна); категорії професіоналізму в теорії і практиці підготовки майбутнього

педагога (Н. Гузій). Теоретичні основи забезпечення якості професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури в інноваційному освітньому просторі закладів вищої освіти (О. Отравенко); Окремі питання професійної підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту в умовах впровадження нових технологій (Г. Генсерук, Л. Денисова).

Однак не вирішеною частиною цього досить актуального питання залишається аналіз основних напрямів впровадження у формуванні основ професіоналізму майбутніх фахівців фізичної культури і спорту у процесі фахової підготовки засобами інноваційних технологій в умовах магістратури у закладах вищої освіти; як педагогічної проблеми. Не зважаючи на те, що науковці розкривали окремі питання досліджуваної проблеми, однак вона залишає за собою деякі, не повною мірою освітлені аспекти й потребує подальших напрацювань.

Здійснити цілісний науковий аналіз проблем у формуванні основ професіоналізму майбутніх фахівців фізичної культури і спорту у процесі фахової підготовки засобами інноваційних технологій в умовах магістратури в педагогічній теорії і практиці, проаналізувати засади впровадження інновацій у процес професійної підготовки закладів вищої освіти України. Для вирішення вказаної цілі постали такі завдання: окреслити сучасний стан підготовки професійних якостей у закладах вищої освіти України, розглянути впровадження інноваційних технологій у процес професійної підготовки фахівців.

Метою статті є висвітлення основних проблем у формуванні основ професіоналізму майбутніх фахівців фізичної культури і спорту у процесі фахової підготовки засобами інноваційних технологій в умовах магістратури.

Проблеми формування професійної підготовки фахівця засобами інноваційних технологій у вищій школі постійно знаходиться в полі зору науково-дослідних установ, наукових колективів та окремих дослідників. Так, лише за останні роки в Україні було проведено низку науково-практичних конференцій, присвячених виключно цій проблемі, або це питання обговорювалося поряд з іншими напрямками наукових досліджень.

Професіоналізм фахівця – це інтегральна характеристика особистості, що передбачає володіння ним видами професійної діяльності і наявність у педагога поєднання професійно важливих якостей, які забезпечать ефективне розв'язання професійних педагогічних завдань по навчанню і вихованню. Тому професійна діяльність у вищій школі суттєво відрізняється від діяльності у дошкільних та шкільних закладах. Основна відмінність зумовлено вже самими цілями системи вищої освіти, що складаються, перш за все, в забезпеченні високої професійної підготовки студентів і їх особистісному розвитку як майбутніх висококваліфікованих фахівців в

самостійно обраною ними області. Саме, виходячи з цього, сам викладач також повинен бути відмінним фахівцем у відповідній сфері [4; 6; 7].

Суттєва особливість інноваційної педагогічної діяльності в тому, що вона з початку і до кінця є процесом взаємодії людей. Це посилює роль особистісних взаємин у педагогічній роботі: підкреслює важливість моральних аспектів. Специфічним є і результат педагогічної діяльності – людина, яка оволоділа певною частиною суспільної культури, здатна до соціального саморозвитку і виконання певних соціальних ролей у суспільстві. Вища педагогічна освіта будується на засадах професіограми викладача (кваліфікаційна карта, атлас). Професіограма є своєрідним паспортом, який містить сукупність особистісних якостей, педагогічних і спеціальних знань та умінь, необхідних для викладача. Саме на базі цього документа складають навчальні плани, за якими визначають кількість і диференціацію навчального часу попредметно, вимоги до знань, умінь і навичок майбутнього педагога, закладені у програмах і підручниках. У професіограмі відбиті морально-психологічні риси, які є необхідними для майбутньої навчальної і виховної роботи з дітьми і які слід розвивати в процесі самовиховання і виховання [9; 10].

Результативність діяльності вищого навчального закладу значною мірою залежить від ефективності професійної діяльності безпосередніх організаторів і учасників навчально-виховного процесу, а саме – викладачів вищих навчальних закладів. Однак рівень професійної підготовки сучасного викладача вищого навчального закладу не повністю відповідає потребам сьогодення.

Водночас Р. Ахметов [1] відзначає, що інноваційні процеси в сфері фізичної культури і спорту протікають, не так активно, як хотілося б. Подальший розвиток інноваційних процесів багато хто бачить в інтеграції фізичної культури і спорту з іншими соціальними інститутами з метою здоров'я-збереження нашого суспільства, формування здорового способу життя у підростаючого покоління. Посилення вимог до професійної підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту має на меті модернізацію навчально-виховного процесу та запровадження інноваційних технологій для активізації змін у структурі його організації. Інноваційні технології розглядаються як засіб формування фахівця-новатора, який повинен краще засвоювати систему знань і формувати особисте професійне мислення. Тому, особливо важливим й доцільним напрямком реформування сучасного навчально-виховного процесу є практичне використання засобів інноваційних технологій у фаховій підготовці майбутніх фахівців фізичної культури і спорту саме під час навчання у магістратурі.

Система вищої освіти повинна передбачати створення гнучкої системи підготовки фахівця, що сприяє створенню умов для вибору, побудови і реалізації студентом індивідуальної освітньої траєкторії. Використання інноваційних засобів у фаховій підготовці майбутніх фахівців фізичної культури і спорту полягає в тому, щоб застосування

певних новацій призвело б до виникнення нового ефекту, результату в процесі розв'язання традиційних проблем по-новому. В освітньому середовищі реалізація інноваційних ідей повинна стимулювати підвищення продуктивності у діяльності і покращення навчально-виховного процесу для їх підопічних. Тому, підготовка майбутніх фахівців фізичної культури і спорту повинна спонукати викладачів шукати нові, оптимальні засоби і методики навчально-виховної роботи зі студентами, спрямовувати науковців до обґрунтування наукового супроводу впровадження педагогічних інновацій.

За О. Отравенко процес модернізації в системі вищої освіти вимагає розвитку творчого потенціалу, нових, певних ідей та професійних умінь і навичок, широкого застосування інноваційних педагогічних технологій і оволодіння ними майбутніми фахівцями. Якість підготовки майбутніх спеціалістів в галузі фізичного виховання і спорту може бути забезпечена не тільки суттєвим удосконаленням новітніх методів навчання, але і надійним зворотнім зв'язком, що реалізується через наукову, навчальну, творчу та практичну діяльність студентів [5].

І. Гринченко [3] з власного досвіду стверджує, що фахова підготовка майбутніх педагогів має враховувати нові умови, які з'являються завдяки сучасним міжнародним та національним вимогам до підготовки фахівців даної галузі. Тому, майбутніх спеціалістів він розглядає як особистості, які вмотивовано здобувають кваліфікацію відповідно до певного освітньо-кваліфікаційного рівня в процесі спеціально організованої навчально-виховної діяльності в умовах впровадження інноваційних технологій у вищих навчальних закладах для забезпечення в подальшій професійній діяльності здорового способу життя своїх вихованців. А фахова підготовка майбутніх професіоналів розглядається автором як процес, який відображає науково-методичні, обґрунтовані заходи вищих навчальних закладів, спрямовані на формування протягом всього періоду навчання у готовності студентів до професійної діяльності у освітніх структурах та організації професійного виховного процесу у закладах, враховуючи сучасні освітні вимоги навчання.

Потрібно відзначити також нові вимоги, які використовуються до практичної і теоретичної підготовки майбутніх фахівців, в контексті використання інноваційних засобів навчання. Тому І. Богданова [2] визначила, що спеціаліст нової формації повинен знати: зміст інноваційних технологій у своїй галузі, форми, методи та принципи організації інноваційного навчання, медико-біологічні, психолого-педагогічні, соціально-культурні основи інноваційних технологій обраної галузі. У відповідності до теоретичних знань, автором визначаються вміння, які повинні характеризувати, організовувати і проводити педагогічний процес з використанням інноваційних технологій; застосовувати на заняттях сучасні засоби і методи навчання, адекватні змісту інноваційних технологій; оцінювати ефективність

використання інноваційних технологій і контролювати якість навчально-виховного процесу; аналізувати й корегувати свою професійну діяльність; організувати і проводити наукові дослідження у сфері професійної діяльності.

Отже, процес модернізації в системі вищої освіти вимагає широкої розробки інноваційних і методично виправданих концепцій, педагогічних технологій і оволодіння ними майбутніми фахівцями. Однак ці технології поки не набули масового поширення в тому числі і в силу того, що вони у закладах вищої освіти не стали ще предметом широкого засвоєння та застосування.

Тому, у процесі розвитку професіоналізму викладача вищої школи при застосуванні інноваційних технологій у цілісній управлінській системі повинні відбуватися якісні зміни в набутті власного досвіду педагога, що проявляється в оперативному використанні новітніх досягнень психолого-педагогічної науки та моделюванні власної науково-педагогічної діяльності на основі нових, певних ідей. Це дає змогу розглядати розвиток творчого потенціалу педагога як процес засвоєння та поглиблення ним передових знань, що постійно оновлюються, як розвиток його професійних умінь, культури, якостей особистості на основі яких можна прогнозувати підвищення рівня якості вищої освіти. Проблема підготовки до професійної роботи викладача в умовах інноваційної науково-педагогічної діяльності багатоаспектна і потребує подальшого вивчення, зокрема перевірки на практиці окремих методів та форм науково-методичної роботи у закладах вищої освіти, на що й будуть спрямовані подальші дослідження.

### **Список використаної літератури**

- 1. Ахметов Р. Ф.** Проблеми й перспективи формування професійної майстерності фахівців фізичної культури засобами інноваційних технологій [Електронний ресурс] / Р. Ф. Ахметов, В. К. Шаверський. – Режим доступу: <http://www.eprints.zu.edu.ua/1519/1/07arfzit.pdf>.
- 2. Богданова І. М.** Професійно-педагогічна підготовка майбутніх учителів на основі застосування інноваційних технологій : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / І. М. Богданова. – К., 2003. – 39 с.
- 3. Гринченко І. Б.** Сучасні напрями впровадження інновацій в професійну підготовку майбутніх учителів фізичної культури. [Електронний ресурс] / І. Б. Гринченко. – Режим доступу: <http://www.nniif.org.ua/File/12gibsnv.pdf>
- 4. Гузій Н. В.** Педагогічний професіоналізм: історико-методологічні та теоретичні аспекти: монографія / Н. В. Гузій. – К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2004. – 243 с.
- 5. Отравенко О. В.** Теоретичні основи забезпечення якості професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури в інноваційному освітньому просторі вищого навчального закладу / О. В. Отравенко / Yirtus: Scientific Journal. – December, # 10, 2016. – P. 111–115.
- 6. Otravenko O. V.** Formation of student personality's physical

culture as subject of professional functioning Physical education of students, 2015; 6:50–55. <http://dx.doi.org/10.15561/20755279.2015.0607>. **7. Сучасний** тлумачний словник української мови: 50 000 слів / [за заг. ред. В. В. Дубічинського]. – Х. : ВД «Школа», 2006. – 832 с. **8. Управління** якістю освіти / [В.І. Войтенко, А. О. Лавренюк, Л. М. Малинич, В. В. Мельник, В. В. Гуменюк]; за заг. ред. А. О. Лавренюка. – Хмельницький: ХОППО; Кам'янець-Подільський: Абетка-НОВА, 2003. – 184 с. **9. Хриков Є. М.** Управління навчальним закладом: навч. посіб. / Є. М. Хриков. – К. : Знання, 2006. – 365 с. **10. Шамова Т. И.** Управление образовательными системами: Учебное пособие для студентов высших учебных заведений / Т. И. Шамова, П. И. Третьяков, Н. П. Капустин ; [под ред. Т. И. Шамоной]. – М. : Гуманит. изд. центр Владос, 2002. – 320 с.

**Гадючко О. С. Формування основ професіоналізму майбутніх фахівців фізичної культури і спорту у процесі фахової підготовки засобами інноваційних технологій в умовах магістратури**

У статті висвітлені чинники, за допомогою яких можливо підвищити рівень формування основ професіоналізму майбутніх фахівців фізичної культури і спорту у процесі фахової підготовки та оминати певних проблем у самоосвіті за допомогою засобів інноваційних технологій в умовах магістратури у закладах вищої освіти; охарактеризовано сутність поняття – професіоналізм фахівця та визначено професіограму майбутніх фахівців фізичної культури і спорту. Розкрито особливості формування особистості в системі навчання, вплив на самореалізацію соціальних чинників та сучасні вимоги до вищої освіти в Україні.

Подано доводи вчених, які зачіпають питання та окреслюють проблеми інноваційної педагогічної діяльності у формуванні основ професіоналізму фахівців фізичної культури і спорту у закладах вищої освіти.

*Ключові слова:* фахова підготовка, магістранти, інноваційні технології, майбутні фахівці фізичної культури і спорту.

**Гадючко А. С. Формирование основ профессионализма будущих специалистов физической культуры и спорта в процессе профессиональной подготовки средствами инновационных технологий в условиях магистратуры**

В статье изложены факторы, с помощью которых можно повысить уровень формирования основ профессионализма будущих специалистов физической культуры и спорта в процессе профессиональной подготовки. Избегать всплывающих проблемы в самообразовании с помощью средств инновационных технологий в условиях магистратуры в учреждениях высшего образования; охарактеризовано сущность понятия – профессионализм специалиста и определена професіограма



будущих мастеров физической культуры и спорта. Раскрыты особенности формирования личности в системе обучения, влияние на самореализацию социальных факторов и современные требования к высшему образованию в Украине.

Подано доводи учених затрагивающих вопросы и определяющие проблемы инновационной педагогической деятельности в формировании основ профессионализма специалистов физической культуры и спорта в высших учебных заведениях.

*Ключевые слова:* профессиональная подготовка, магистранты, инновационные технологии, будущие специалисты физической культуры и спорта.

**Gadyuchko O. Formation of the basis of professionalism of future specialists in physical culture and sports in the process of professional training by means of innovative technologies in the conditions of the magistracy**

The article highlights the factors by which it is possible to increase the level of formation of the basis of professionalism of future specialists of physical culture and sports in the process of professional training and to avoid certain problems in self-education through the means of innovative technologies in the conditions of the master's degree in institutions of higher education; characterizes the essence of the concept - the professionalism of a specialist and the profession of future specialists in physical culture and sports. The peculiarities of personality formation in the system of education, influence on the self-realization of social factors and modern requirements to higher education in Ukraine are revealed.

The arguments of scholars that affect issues and outline the problems of innovative pedagogical activity in forming the foundations of professionalism of specialists of physical culture and sports in higher educational institutions are presented. The new requirements that are used for the practical and theoretical training of future specialists are defined in the context of the use of innovative teaching methods in higher educational institutions. In accordance with theoretical knowledge, the skills, which should characterize, organize and conduct a pedagogical process using innovative technologies, are defined.

*Key words:* professional training, undergraduate students, innovative technologies, future specialists of physical culture and sports.

Стаття надійшла до редакції 28.03.2018 р.

Прийнято до друку 25.05.2018 р.

Рецензент – д. п. н., проф. Караман О. Л.